

OD REDAKCJI

Opublikowany w 1926 roku 20. tom „Rocznika Krakowskiego” został poświęcony „pamięci biskupa Iwona Odrowąza w siedemsetną rocznicę sprowadzenia do Krakowa Zakonu Kaznodziejskiego 1223–1923”. Wprawdzie w dedykacji widnieje rok 1223, ale już w pierwszym artykule tego tomu, *Założenie klasztoru oo. dominikanów w Krakowie*, Zofia Kozłowska ustaliła i przekonująco uzasadniła, że nastąpiło to w 1222 roku. Najnowsze studia, poparte informacjami wydobytymi z fragmentu „zaginionej kroniki dominikańskiej” odnalezione w 2018 roku w Rosyjskiej Bibliotece Narodowej w Petersburgu, potwierdzają tezę znakomitej mediewistki. Wspomniany tom 20. potocznie nazywany jest „dominikańskim”, ponieważ zawiera i inne pionierskie studia z zakresu historii, sztuki, kultury materialnej i duchowej krakowskiego zgromadzenia.

„Dominikański” jest również tom niniejszy, nawiązujący do studiów sprzed wieku. Wiele ogłoszonych wówczas ustaleń pozostaje nadal aktualnych, co na przykładzie tekstu Zofii Kozłowskiej-Budkowej podkreśla o. Tomasz Gałuszka, jednak od tamtego czasu wiedza na temat przeszłości krakowskiego Zakonu Braci Kaznodziejów znacznie się poszerzyła dzięki systematycznie prowadzonym – zwłaszcza w ostatnich dwudziestu latach – badaniom historyków, historyków sztuki, archeologów i konserwatorów. Wyniki wybranych dociekań ogłaszamy w kolejną, 800. już rocznicę sprowadzenia dominikanów do naszego miasta, oddając do rąk Czytelników 88. tom „Rocznika Krakowskiego”. Prezentowane tu obszernie studia dotyczą ludzi związanych z klasztorem: wspomnianego biskupa Iwona Odrowąza, który sprowadził zakon do Krakowa (Krzysztof Ożóg), przeorów w okresie średniowiecza (Maciej Zdanek), w XVII stuleciu (Anna Markiewicz) i w XIX wieku (o. Marek Miławicki), a także związanej z dominikanami rodziny Orlików (ks. Grzegorz Kublin). Podobnie jak w tomie sprzed wieku, znaczna część artykułów dotyczy kultury materialnej i sztuki, w tym faz budowy kościoła Świętej Trójcy (Anna Bojęś-Białasik, Jacek Czechowicz, Marcin Szyma, Monika Łyczak), grobu i nagrobków św. Jacka Odrowąza (Jacek Czechowicz, Krzysztof J. Czyżewski, Marcin Szyma, Marek Walczak), witraży (Dobrosława Horzela), płytek posadzkowych (Justyna Kamińska), wreszcie odnalezionych w klasztorze kafli piecowych (Dariusz Niemiec, Jadwiga Olbrot). Osobne studium poświęcono kwestiom konserwatorskim (Weronika Rostworowska-Kenig).

Zofia Kozłowska-Budkowa pisała we wspomnianym artykule: „Starą i piękną tradycję historyczną posiada klasztor oo. dominikanów przy kościele św. Trójcy w Krakowie. Założono go w pierwszych dziesiątkach XIII wieku, w czasach głębokiego średniowiecza, rozkwitających

ekstaz religijnych, największej potęgi Kościoła; a także w czasie, gdy wśród rozrzuconego wawelskiego podgrodzia tworzy się pierwsza «civitas», pierwsza osada o miejskim charakterze, «Kraków biskupi», wyprzedzający późniejsze księżęce z szerokim rozmachem na magdeburskim prawie osadzone miasto”. Założenie miasta na prawie magdeburskim w 1257 roku stworzyło nowe możliwości dla dominikanów, zakonu typowo „miejskiego”. Klasztor oo. dominikanów, starszy od gminy powstałej z woli księcia Bolesława Wstydlwego, przetrwał do czasów współczesnych, odciskając przez wieki niezatarte ślady w dziejach Krakowa. Jak fascynujące może być odkrywanie owych śladów, świadczą studia ogłoszone w tym tomie. Przynoszą one wiele nowych ustaleń i wskazują kolejne postulaty badawcze. Pozostaje mieć nadzieję, że teksty zyskają uznanie Czytelników, a postulaty badawcze swoich kontynuatorów.

EDITORIAL

The 20th volume of the *Kraków Yearbook*, published in 1926, was dedicated “to the memory of Bishop Iwo Odrowąż on the seven-hundredth anniversary of the bringing of the Preaching Order to Kraków 1223–1923.” Although the year 1223 is mentioned in the dedication, in the very first article of this volume, *Founding of the Dominican Friars’ Monastery in Kraków*, Zofia Kozłowska convincingly argued that this occurred in 1222. Recent studies, supported by information extracted from a fragment of the “lost Dominican chronicle” found in 2018 in the Russian National Library in St. Petersburg, confirm the claim of the eminent medievalist. Volume No 20 is colloquially known as “Dominican”, because it also contains other pioneering studies of the history, art, material and spiritual culture of the Kraków congregation.

The present volume is also “Dominican” and it invokes the studies from a century ago. Many of the findings published at that time are still valid, as Father Tomasz Gałuszka emphasises using the text of Zofia Kozłowska-Budkowa as an example, but since that time our knowledge of the past of the Kraków “Preaching Order” has greatly expanded thanks to the systematic research of historians, art historians, archaeologists and conservators, especially in the last twenty years. We are announcing the results of selected studies on the occasion of the 800th anniversary of the bringing of the Dominicans to our city, giving our readers the 88th volume of the *Kraków Yearbook*. The extensive studies presented here deal with people associated with the monastery in the period of Bishop Iwo Odrowąż, who brought the order to Kraków (Krzysztof Ożóg), in the medieval period (Maciej Zdanek), in the 17th century (Anna Markiewicz) and in the 19th century (Father Marek Miławicki), as well as the Orlik family associated with the Dominicans (Father Grzegorz Kublin). As in the volume from a century ago, a significant number of articles deal with material culture and art, including the construction stages of the Holy Trinity Church (Anna Bojęś-Białasik, Jacek Czechowicz, Marcin Szyma, Monika Łyczak), the grave and tombstones of St. Hyacinth or Jacek Odrowąż (Jacek Czechowicz, Krzysztof J. Czyżewski, Marcin Szyma, Marek Walczak), stained-glass windows (Dobrosława Horzela), floor tiles (Justyna Kamińska), and finally stove tiles found in the monastery (Dariusz Niemiec, Jadwiga Olbrot). A separate study is devoted to conservation issues (Weronika Rostworowska-Kenig).

Zofia Kozłowska-Budkowa wrote in her article: “The monastery of the Dominican Fathers at the Holy Trinity Church in Kraków boasts an old and beautiful historical tradition. It was founded in the first decades of the 13th century, in the midst of the Middle Ages, the

time of flourishing religious ecstasies and the greatest power of the Church; and also the time when the first «civitas», the first settlement of urban nature called «Bishops' Kraków» was formed among the scattered Wawel foothills, preceding the later princely city vigorously founded with the Magdeburg charter." Chartering of the city under the Magdeburg law in 1257 created new opportunities for the Dominicans, a typically "urban" order. The Dominican Friars' monastery, older than the municipality established by the will of Prince Bolesław the Chaste, has survived to modern times, leaving an indelible mark on the history of Kraków. How fascinating it can be to discover these traces is evidenced by the studies published in this volume. They bring many new findings and indicate further research directions. It remains to be hoped that the texts will gain the appreciation of the Readers, and the research directions will find their continuators.